

УДК 81'42:616.31:001:811

СТОМАТОЛОГІЧНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС: ПИТОМЕ УКРАЇНСЬКЕ VS. ІНШОМОВНЕ В ТЕРМІНОЛОГІЇ

Лещенко Т.О., Жовнір М.М.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

У статті проаналізовано особливості вживання питомих українських синонімів до узвичаєних науковою практикою стоматологічних термінів іншомовного походження. З'ясовано специфіку функціонування в стоматологічному дискурсі термінів-інтернаціоналізмів, а також терміноодиниць, утворених на національному мовному матеріалі. Акцентовано на загальній невнормованості фахової мови стоматологічної галузі. Умотивовано доцільність і раціональність використання в досліджуваному науковому дискурсі лексичних синонімів-дублетів. Оцінено часто вживані стоматологами правильні варіанти виформованих на вітчизняному мовному ґрунті термінолексем.

Ключові слова: дискурс, стоматологічний дискурс, термінологія, термін, унормованість, синонімія.

Постановка проблеми. Медицина – це та галузь української науки, яка безупинно і стрімко розвивається, поєднуючи найдавніші цінні здобутки минулого й життєво важливі напрацювання сучасних висококваліфікованих спеціалістів. Ця структурована, вивірена часом система наукових знань і практичних дій має використовувати належним чином організовану і впорядковану фахову мову – синтез терміноодиниць, які вживаються в різних медичних сферах. У цій статті ми зосереджуємося на вкрай неоднорідній, складній і невнормованій множинності взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів, які створюють термінологічну базу стоматології.

Для повноцінності писемного наукового мовлення в цій галузі важливо дотримуватися норм уживання лексичних, граматичних і стилістичних ресурсів сучасної української мови. Натомість маємо хисткість указаного термінофонду, яка, на наш погляд, зумовлена структурною складністю, різноманітністю й багатокомпонентністю поняттєвої системи стоматології загалом, постійним активним розвитком галузі охорони здоров'я на тлі інших суспільно важливих зрушень, науково-технічного прогресу, винаходів і відкриттів, а також різноманітністю засобів і джерел поповнення її словника, явищами полісемії, синонімії, варіативності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систематичне дослідження проблем, пов'язаних із унормованістю фахової мови стоматології, триває вже не одне десятиліття, а праці багатьох вітчизняних мовознавців (С.Ю. Дев'ятко, Г.О. Золотухін, Т.О. Лещенко, Н.П. Литвиненко, Л.Г. Лісовий, Н.В. Місник, Г.В. Навчук, Л.А. Пиріг, О.Б. Петрова, І.В. Семенко, Л.О. Симоненко, А.В. Ткач, В.Г. Юфименко та ін.) висвітлюють актуальні питання цього напрямку лінгвістики.

Виділення не вирішених раніше питань загальної проблеми. Попри усвідомлення гостроти й масштабності проблеми та безперервну працю вчених над її розв'язанням, під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників система української стоматологічної термінології досі не склалася. Нагальна потреба нормалізувати ситуацію в межах фахової мови стоматологічної сфери, невідповідність між бажаним і дійсним її станом підтверджують актуальність і своєчасність цієї праці. На часі – критична лінгвістична оцінка й доречні рекомендації щодо розв'язання окресленої проблеми.

Практична значущість статті не викликає сумнівів, адже висновки дослідження, результати аналізу допоможуть не лише збагнути лікарям-стоматологам негативні впливи термінологічного дисбалансу у фаховій мові стоматології, прислужаться під час виконання їхніх професійних обов'язків, а й, безперечно, сприятимуть стандартизації вказаної терміносистеми загалом, допомагатимуть удосконаленню наукових текстів, присвячених актуальним стоматологічним проблемам. З одного боку, стоматологи зможуть убезпечити себе від використання ненормативних елементів в усному, а головне писемному науковому мовленні, а з іншого – засвоїти правильні варіанти фахової наукової лексики.

У контексті непростого питання впорядкування системи стоматологічних термінів вирізняється проблема статусу терміноодиниць, сформованих на вітчизняному мовному ґрунті, тобто синонімів до узвичаєних науковою практикою термінів-номінацій іншомовного походження.

Мовознавці вмотивовано скеровують вектори своїх дослідницьких пошуків на кореляцію запозиченого і власне українського в галузевих терміносистемах, зокрема стоматологічній (З.С. Булик-Верхола, К.Г. Городенська, Т.Р. Кияк, А.П. Коваль, І.М. Кочан, Т.О. Лещенко, Л.Д. Малевич, Н.В. Місник, Г.В. Навчук, Л.А. Пиріг, П.О. Селігей, Б.І. Степанишин, Ю.В. Теглівець та ін.). Результати їхньої праці над відродженням і збереженням самотності національного термінофонду сприяють упорядкуванню й оформленню галузевих терміносистем, раціональному заміщенню іншомовних термінів українськими відповідниками, чинять опір невмотивованому поширенню в науковому дискурсі термінів-запозичень.

Мета статті – проаналізувати особливості вживання питомих українських синонімів до узвичаєних науковою практикою стоматологічних термінів іншомовного походження.

Для досягнення цієї мети ми вирішували такі завдання:

1) окреслити стан вивчення проблеми функціонування питомих термінів та інтернаціоналізмів у науковому стоматологічному дискурсі;

2) обґрунтувати доцільність і раціональність використання лексичних синонімів-дублетів;

3) визирити часто вживані стоматологами правильні варіанти терміноодиниць, сформованих на вітчизняному мовному ґрунті.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що наукова лексика гармонійно поєднує в собі питоми та чужорідні елементи. Дослідниця І.М. Кочан переконана, що в українській мові домінує принцип золотієї середини: іншомовні слова, які не мають національних відповідників, адаптуються й розчиняються в потужному арсеналі «національних слів» [1, с. 17]. Раціональне співвідношення таких елементів сприяє усталенню термінофонду, а надмірна перевага національного чи запозиченого в науковому дискурсі, зокрема стоматологічному, порушує органічність його функціонування. Крім цього, необґрунтоване переобтяження наукового тексту міжнародними або національно ідентичними термінами загальмовує розвиток усієї термінологічної системи.

Сучасний стан розглядуваної проблеми не варто вважати наслідком стрибкоподібного розвитку цивілізації чи масштабних зрушень у галузі вітчизняної медицини. Процес становлення й оформлення української стоматологічної термінології не завершився досі, навпаки, він відчутно активізувався під впливом національного відродження в Україні. Нині, на думку Л.А. Пиріг, «проблема української мови в галузі медицини потребує спільної праці, спільних зусиль мовознавців, медиків із використанням досвіду минулого і з передбаченням майбутнього» [3, с. 179]. Звісно, протягом тривалого часу виникало чимало суперечностей, альтернативних термінологічних концепцій, а стрижневі вектори в терміноворенні й терміновжитку нерідко залежали від політичних і соціальних чинників.

Так, результатом прагнення наблизити вітчизняну термінолексику до російської стало проникнення й одночасне функціонування у стоматологічному дискурсі невластивих українській мові елементів, які порушують її норми. У простудійованих дискурсивних фрагментах фіксуємо паралельне вживання прикметників з кінцевими морфемами «-видний» і «-подібний» (*клиноподібний* – *клиновидний*, *кулоподібний* – *кулоловидний*, *чашоподібний* – *чашовидний*, *ромбоподібний* – *ромбовидний*, *конусоподібний* – *конусовидний*, *крихтоподібний* – *крихтовидний*, *дископодібний* – *дисковидний*, *сідлоподібний* – *сідловидний*, *гачкоподібний* – *гачковидний*, *шишкоподібний* – *шишковидний*, *хрестоподібний* – *хрестовидний* тощо): «У них, як правило, були великі деформовані вушні раковини; *сідлоподібний* або *гачкоподібний* ніс, повні, сухі, мацеровані вивернуті губи з нечіткою червоною облямівкою; високое чоло з випуклими надбривними дугами; вкочення нижньої частини обличчя з випнутим підборіддям» (Дорошенко, с. 44); «Пальпації підлягають м'язи: жувальний, скроневий, присередній крилоподібний, дна ротової порожнини та *груднично-ключично-соскоподібний*» (правильно – *груднично-* (прим. авт.) (Рожко, с. 85); «Некротні враження (правильно – *ураження* (прим. авт.) тканин зубів (*гіпоплазія*, *гіперплазія*, *флюороз*, *травматичні ураження*, *клиновидний*

дефект, некроз) діагностувалися практично в кожній другій дитині ($46,81 \pm 0,95\%$)» (Канюра, с. 33); «**Кратероподібна** рана-виразка заповнюється грануляційною тканиною й епітелізується з утворенням невеликого утягненого рубця» (Вакуленко, с. 49).

Підкреслимо, що в сучасних лексикографічних працях подібний інтерпретовано як «який має спільні риси з ким-, чим-небудь, схожий на когось, щось» [7, т. VI, с. 745]. Таке тлумачення об'єктивно вмотивовує вживання цього терміноелемента в українській мові. Натомість *видний* кодифіковано зі значеннями «якого можна бачити; приступний зорові; який вигідно відрізняється від інших своїми якостями; значний» [7, т. I, с. 389]. Ці міркування і факти переконують у тому, що терміноелемент «-видний» – небажаний в українському науковому дискурсі росіянізм, який має набути статусу табуованого.

У контексті рецепції стоматологічною дискурсивною парадигмою питомою термінів цінними вважаємо зауваги про можливість повернення до вітчизняних дериваційних моделей, послуговування при перекладі не лише вказаними морфемами, а й узвичаєними українською словотвірною традицією суфіксами -аст(ий), -уват(ий), -оват(ий), -еват(ий), -ов(ий), -ат(ий), -ист(ий), -н(ий) тощо. У результаті такого словотворення, а також пошуку найдоречніших мовних засобів для передачі конкретного смислу постає ціла низка синонімів: *клиноподібний* – *клинчастий*; *кулеподібний* – *кулястий*, *округлий*; *дельтоподібний* – *дельтуватий*; *крилоподібний* – *крилуватий*; *хрестоподібний* – *хрещатий*, *хрестатий*; *шишкоподібний* – *гулястий*; *серпоподібний* – *серпуватий*, *серпастий*; *сталеподібний* – *стрілкуватий*, *стрілчбстий*; *сіткоподібний* – *сітчастий*; *воронкоподібний* – *лійкуватий*, *лійчастий*; *воскоподібний* – *воцатий*, *воскуватий*; *склоподібний* – *склистий*, *склуватий*; *шипоподібний* – *шипуватий* тощо.

Уживання таких відповідників обґрунтоване намаганням якнайповніше використовувати лексичний запас української мови, прагненням орієнтуватися на народне в мові науки. Водночас вибір із синонімічного ряду терміна, утвореного на власній етномовній основі, має бути підпорядкований практичним потребам фахівців стоматологічної галузі, відображати дійсний стан сучасної термінологічної лексики, не порушувати цілості всієї медичної терміносистеми: «Спроби вилучити слова тільки за те, що вони іншомовні, здебільшого не мають успіху» [2, с. 35].

Уникаючи штучно відновлених, утім заперечених сучасністю, застарілих лексем на позначення медичних явищ (*альвеола* – *дучка*, *чарунка*; *зуб мудрості* – *череняк*; *зуб молочний* – *телячок*; *зубний лікар* – *зубоволок*; *дентин* – *зубовина*; *мембрана* – *трелтівка*; *набряк* – *водянка*; *слинні залози* – *слинівки*; *запалення слинних залоз* – *вовниця слинівок*; *жовни* – *лімфатичні залози на шиї* тощо), цілком доцільно використовувати інші українські еквіваленти загальнонаукових і стоматологічних термінів: (*маргінальний* – *крайовий*; *медіальний* – *серединний*; *інтактний* – *здоровий*; *апикальний* – *верхівковий*; *періапикальний* – *навколоверхівковий*; *пара-*

донтальний – *зубоясенний*; *мутуальний* – *взаємний*, *обопільний*; *токсичність* – *отруйність*; *трансплантація* – *пересадка*; *циркуляція* – *кругообіг*; *регенерація* – *відновлення*, *аберація* – *відхилення*; *курабельність* – *виліковність*; *дезінтоксикація* – *знеотруєння*; *ірадіація* – *поширення*; *резорбція* – *розчинення*; *біфуркація* – *роздвоєння*; *атачмен* – *прикріплення* та ін.).

Натомість спостереження показали, що в наукових стоматологічних текстах досі переважають іншомовні терміноодиноці, більшість із яких – міжнаціональні: «**Резорбція** альвеолярної кістки II–III ступеня з глибокими кістковими кишенями, що сполучаються з **періапикальними** тканинами» (Данилевський, с. 379); «**На відміну від пульпіту** біль локалізований, ніколи не **ірадіює**» (Данилевський, с. 104); «**Вивченням резистентності** організму хворих із гнійно-запальними процесами м'яких тканин займалися дуже багато дослідників, але в жодній роботі не було вивчено стан резервних можливостей організму хворих після випуски їх із стаціонару, тобто у реабілітаційному періоді» (Вітковська, с. 4); «У цій групі дітей **санацию** порожнини рота було проведено в умовах загального знеболення в 1-2 відвідування» (Прошно, с. 310).

Прикро, але зазвичай дискурс стоматологів нагадує невинувдане нагримання чужорідних термінів. Здається, що автори статей, посібників, підручників, монографій та різних за жанром наукових праць навмисно уникають звичайних зрозумілих слів, намагаючись зробити свою метамову кращою, але, на наш погляд, лише надають їй позірної науковості. «Описуючи результати досліджень, варто дотримувати розумного співвідношення між спеціальнонауковою, загальнонауковою та загальномовною лексикою», – переконує П.О. Селігей [6, с. 44].

Утім, аналіз засвідчує і паралельне функціонування в стоматологічному дискурсі чужомовних та українських термінів-відповідників: «**Запалення може поширюватися на верхівкову частину періодонта**, внаслідок чого розвивається **апикальний (верхівковий) періодонтит**, або захопити маргінальну його частину, тоді відповідно виникає **маргінальний (крайовий) періодонтит**» (Данилевський, с. 320); «**Протези бюгелні**, або **дугові** (нім. «bügel» – скоба, ручка, стремено), – різновид часткових знімних конструкцій протезів, частину базису яких становить металева дуга» (Біда, с. 30); «**імплантат нерозбірний (one-partimplant, one-stageimplant)** – імплантат, **ендоосальна (внутрішньокісткова)** частина його складає єдине ціле із супроструктурою (абатментом)» (Нідзельський, с. 86).

Привертають увагу також поодинокі випадки витіснення інтернаціонального терміна питомим українським синонімом: «Таким чином, кожна з трьох форм хронічного **верхівкового** періодонтиту може виникати самовільно, а може переходити з одної в іншу» (Данилевський, с. 331); «**Мета досліджень** – на основі віддалених клінічних спостережень виявити, чи є залежності розвитку **навколоверхівкових** змін від типу відновлення коронкової частини зубів, які були або не були покриті штучними коронками» (Кордіяк, с. 55).

Усе це переконує в тому, що термінологія, утворена на власному мовному ґрунті, може входити до

активного наукового вжитку. Вона цілком спроможна забезпечити надійною термінологічною базою стоматологічну галузь. Призвичаєння наукового світу до питомих українських термінів не порушить процесу стандартизації й упорядкування галузевих терміносистем, зокрема стоматологічної. Поза жодним сумнівом, це збагатить мову науки.

Проте нагадаємо, що семантика загальноживаного відповідника до іншомовного терміна значно ширша, тому досить часто лише одне з його значень термінологізується і збігається з тлумаченням терміна. Водночас П.О. Селігея наполягає: «Коли науковці, працівники вживають термін у фаховому спілкуванні, побічні асоціації для них просто не існують. Тут питомі слова автоматично сприймаються у своєму другому – термінологічному значенні» [5, с. 37].

Приміром, у сучасному стоматологічному дискурсі повсякчас уживаються взаємозамінні терміни *фістула* і *нориця*: «У разі частого загострення на слизовій оболонці може виникати постійна ясенна або шкірна **нориця (фістула)**, з якої під час натискування виливається крапля гною» (Данилевський, с. 342); «Лікування хронічного гранулою чого періодонтиту, що має перебіг зі стійкими **норицями**» (Данилевський, с. 380). Обидві лексеми кодифіковані в лінгвістичних словниках із кількома значеннями. Так, у лексикографічному реєстрі *нориця* дефінована двояко: «подібна до миші тварина, що живиться рослинною їжею і робить шкоду сільському господарству; те саме, що фістули» [7, т. V, с. 442]. Термінологізувалося лише друге значення лексеми. Указуючи на розмовний характер «українського *нориця*» [4, с. 69], науковці переконують у доцільності послуговування цим словом у фаховому стоматологічному дискурсі. Важливо, що лексема *фістула* також багатозначна: «канал, що сполучає глибоку виразку в тканинах або органах тіла з поверхнею шкіри; виразка з таким каналом; *нориця* (у 2 знач.); стара назва одноствольних, а пізніше й багатоствольних флейт; те саме, що фальцет» [7, т. X, с. 602]. Попри це, в наукових колах функціонують узуальні термінологізовані значення цих слів. Утворене на українському мовному ґрунті *нориця* не лише не порушує вітчизняних терміновісних традицій, а й пересвідчує в беззаперечній точності, конкретності та однозначності як термінів-запозичень, так і закріплених у фаховому науковому вжитку їхніх питомих відповідників.

Привертають увагу спорадично оприявлені в науковому стоматологічному дискурсі терміни *маргінальний – крайовий (періодонт)*. Оцінюючи відповідність цих дублетів нормам української літературної мови, зауважимо, що тлумачення лексеми *маргінальний – «написаний на берегах книжки або рукопису»* [7, т. IV, с. 626] – експлікує семантику, відмінну від значення номінації *крайовий* («який міститься на краю чогось» [7, т. IV, с. 322]). Ми переконані, що український відповідник точніше передає наукове поняття, підтверджує міркування про здатність нашої мови своїми питомими засобами виражати смисл явищ і понять зі сфери науки. Саме тому з-поміж кількох синонімічних можна надавати перевагу термінам, у основі яких – український мовний матеріал: *аутопластична – внутрішня*

(картина хвороби); *інфраорбітальна – підочно-ямкова* (анестезія); *палатинальна – піднебінна* (анестезія); *мандибулярна – нижньощелепна* (анестезія); *донозологічна – рання* (діагностика); *аподактильний – безпальцевий* (метод знеболювання); *ортогнатичний – перекиривний* (прикус); *латеральний – боковий, бічний* (різець); *резистентність – стійкість* (зуба, емалі, металу, пломбувального матеріалу); *сенсibiliзація – надчутливість* (емалі, зуба, організму); *карієсо-резистентність – карієсостійкість*. Як на нас, лише збагатять фахову мову стоматології синоніми *тактильний – дотиковий*; *зблідлий – сполотнілий*; *почервоніти – побагровіти*; *знемагати – знесилюватися, слабнути* та ін.: «Під час проведення анестезії хвора раптово **сполотніла**, **поскаржилась на відчуття страху**, **вкрилась липким потом**, **знепритомніла**» (10).

Натомість у проаналізованих фрагментах стоматологічного дискурсу фіксуємо традиційне вживання низки термінів, переважно запозичених з інших мов, ужитих на позначення методів фізичного дослідження щелепно-лицьової ділянки: *огляд, пальпація, перкусія, аускультация, зондування* тощо: «ЩЛД обстежують шляхом внутрішнього **огляду, пальпації, перкусії, аускультации**, а також іншими фізичними і функціональними методами» (Гасюк, с. 23); «Об'єктивне обстеження включає огляд, обстеження порожнини рота, а за необхідності – і всього організму хворого із застосуванням різних діагностичних прийомів (**пальпація, перкусія, апаратні та лабораторні методи дослідження**)» (Данилевський, с. 10).

Саме з приводу цих ключових у метамові медичини термінів уважаємо за доцільне згодитися з думкою П.О. Селігея, який акцентує на прозорій внутрішній формі питомого терміна, що, на його думку, здатна краще передавати суть поняття і полегшувати сприйняття фахової літератури [5, с. 102-103]. Замість термінів *перкусія* й *аускультация* доцільно послуговуватися лексемами *вистукування, простукування, вислукування*. Незважаючи на те, що подеколи карбовані на власному мовному ґрунті елементи містять додаткові асоціативні нашарування, науковий світ поступово призвичаюється до вживання дихотомії *пальпація – обмацування (промацування)*: «*Пальпація – це обмацування якого-небудь органа або окремої ділянки тіла*» (Данилевський, с. 18); «*Межі інфільтрату, що визначаються шляхом обмацування, зазвичай не поширюються за межі жувального м'яза*» (Вакуленко, с. 43).

Пам'ятаймо, що віддавати перевагу варто науково точному і зручному в користуванні терміну. Обираючи з-поміж можливих зафіксованих у дискурсивній практиці термінів, утворених засобами рідної мови, варто зважати на можливість появи небажаних (іноді негативних) асоціацій, семантичних нашарувань, додаткових конотацій до значення цієї терміноодиниці. Ми переконані в необхідності поміркованого, семантично і стилістично обґрунтованого застосування національних елементів у науковому стилі: «...в деякої частини медичних дублетів уживати питоме слово в науковому стилі і в практичній медицині слід дуже обережно з огляду на його розмовно-побутове стилістичне забарвлення» [2, с. 34].

Висновки і пропозиції. Процес упорядкування й унормування української стоматологічної термінології – справа надскладна і вкрай важлива. Усі перипетії, пов’язані з термінотворенням, освоєними науковою практикою термінологічними записами, використанням питомих варіантних форм до базових чужомовних терміноодиниць, їхнім логічним поєднанням у межах того чи іншого жанрового різновиду стоматологічного дискурсу потребують ретельного контролю наукової спільноти й виваженого лінгвістичного аналізу.

Студювання дискурсивних фрагментів дає підстави акцентувати на загальній невнормованості термінофонду стоматологічної галузі й частковому термінологічному різнобії. Спинившись на питанні синонімічного різноманіття

в межах фахової стоматологічної лексики, мовимо про об’єктивно вмотивоване поступове раціональне заміщення іншомовних термінів українськими відповідниками.

Перспективу досліджень убачаємо на теренах прикладної лінгвістики, в подальшому аналізі специфіки функціонування національного і запозиченого в науковому стоматологічному дискурсі, а головне – у формулюванні практичних рекомендацій і порад його авторам щодо потреби і значущості послуговування національно ідентичними термінами взамін їхніх чужорідних синонімів. Усе це може відбуватися лише за умови збереження цілісності стоматологічного термінофонду й дотримання логіки вибудовування стоматологічного наукового дискурсу.

Список літератури:

1. Кочан І.М. Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології: навч. посібник / І.М. Кочан. – К.: Знання, 2013. – 294 с.
2. Лещенко Т.О. Українська мова в медицині: навч. посіб. для самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / Т.О. Лещенко, Т.В. Шарбенко, В.Г. Юфименко. – Полтава, 2017. – 332 с.
3. Пиріг Л.А. Медицина і українське суспільство: зб. мед. публіц. пр. / Л.А. Пиріг. – К.: Б. в., 1998. – 472 с.
4. Ріднева Л.Ю. Народна медична лексика російської мови: монографія / Л.Ю. Ріднева. – Умань: Візаві, 2013. – 182 с.
5. Селігей П.О. Світло і тіні наукового стилю / П. Селігей. – К.: Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2016. – 627 с.
6. Селігей П.О. Сучасне термінотворення: симптоми і синдроми / П. Селігей // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 48-61.
7. Словник української мови: в 11-ти т. / І. Білодід. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – 11 т.

Джерела:

1. Біда В.І. Заміщення дефектів зубних рядів сучасними конструкціями знімних протезів: навчальний посібник / [В.І. Біда, С.М. Ключан та ін.]. – Львів: ГалДент, 2009. – 152 с.
2. Вакуленко В.І. Курс стоматології: навч. посіб. / В.І. Вакуленко. – Одеса: ОНМедУ, 2011. – 160 с.
3. Вітківська С.В. Клініко-лабораторне обґрунтування застосування «Трофосану» у комплексному лікуванні хворих з одонтогенними абсцесами [Текст]: автореф. дис. ... канд. мед. наук / С.В. Вітківська. – К.: Б.В., 2007. – 19 с.
4. Гасюк П.А. Альманах з ортопедичної стоматології: навч. посіб. / [П.А. Гасюк, Є.Я. Костенко, В.Р. Мачоган, С.О. Росоловська, А.Б. Воробець та ін.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 352 с.
5. Данилевський М.Ф. Терапевтична стоматологія: підручник у 4 томах / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політунта ін.]. – К.: Здоров’я, 2004. – 400 с.
6. Дорошенко С. І. Диференційована діагностика клінічних форм адентії, тобто вродженої відсутності зачатків зубів, та її основні діагностичні критерії / С.І. Дорошенко, Ю.І. Бабаскін // Український стоматологічний альманах. – 2012. – № 2(1). – С. 40-47.
7. Рожко М.М. Ортопедична стоматологія: підручник / [М.М. Рожко, В.П. Неспрядько]. – К.: Книга плюс, 2003. – 253 с.
8. Канюра О.А. Епідеміологія стоматологічної захворюваності дітей у великих містах України / О.А. Канюра // Військова медицина України. – 2008. – № 4. – С. 30-34.
9. Кордіяк А.Ю. Дослідження стану періапикальних тканин зубів залежно від типу застосованих штифтових конструкцій із відновленням або без відновлення коронкової частини штучними коронками / А.Ю. Кордіяк, Н.М. Дидик, Р.Р. Павличко // Український стоматологічний альманах. – 2016. – № 3. – С. 55-58.
10. Крок-тестування онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.med-test.in.ua/ru/statistics/show/test/102727>. – Дата звернення: 10.07.2018. – Назва з екрана.
11. Нідзельський М.Я. Тлумачний термінологічний довідник із ортопедичної стоматології / [М.Я. Нідзельський, О.А. Писаренко, В.М. Соколовська, С.С. Ясногорська та ін.]. – Полтава: СПДФО Гаража М.Ф., 2015. – 361 с.
12. Прохно О.І. Особливості проведення санації порожнини рота у дітей дошкільного віку в умовах загального знебоління / О.І. Прохно // Вісник проблем біології і медицини. – 2015. – № 1. – С. 310-315.

Лещенко Т.А., Жовнир М.Н.

ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия»

СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ДИСКУРС: УКРАИНСКИЕ ТЕРМИНЫ VS. ТЕРМИНЫ-ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫ

Аннотация

В статье проанализированы особенности употребления украинских синонимов к общепринятым в научной практике заимствованным стоматологическим терминам. Указана специфика функционирования в стоматологическом дискурсе терминов-интернационализмов. Особое внимание обращено на использование терминологических единиц, образованных на основе национального языкового материала. Акцентируется на общей неунормированности профессионального языка стоматологической отрасли. Мотивировано целесообразность использования в стоматологическом научном дискурсе лексических синонимов-дублетов. Предложено правильные варианты часто используемых национально идентичных терминологических лексем.

Ключевые слова: дискурс, стоматологический дискурс, терминология, термин, унормированность, синонимия.

Leshchenko T.O., Zhovnir M.M.

HSEE of Ukraine «Ukrainian Medical Stomatological Academy»

STOMATOLOGICAL SCIENTIFIC DISCOURSE: NATIVE UKRAINIAN TERMS VS. TERMS-INTERNATIONALISM

Summary

The article analyzes peculiarities of usage Ukrainian synonyms for foreign dental terms. The specifics of the functioning in the sphere of dentistry of terms-internationalism, as well as their Ukrainian equivalents, have been found out. There was also indicated on irregularity of the professional language of the dental industry. In the article, there were provided arguments and reasonableness for preferred usage of the Ukrainian terms. There was also given a number of national equivalents to the foreign words from the sphere of dentistry.

Keywords: discourse, dental discourse, terminology, term, rationing. Synonymy.